

Sygn. akt III AUa 589/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marta Sawińska (spr.)
Sędziowie:	SSA Katarzyna Wołoszczak del. SSO Wiesława Stachowiak
Protokolant:	st.sekr.sądowy Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2012 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **K. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego D. W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji odwołującego K. R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 14 lutego 2012 r. sygn. akt VIII U 4372/11

1.Oddala apelację;

2.Zasądza od odwołującego na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 listopada 2011r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., stwierdził, że K. R. nie podlega od dnia 1 listopada 2005r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu umowy o pracę zawartej z D. W. prowadzącym działalność „Kancelaria (...)” z siedzibą w P. ul. (...) skr. (...). W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że nawiązanie stosunku pracy wymaga oświadczenia woli pracodawcy i pracownika, ale dla skutecznego prawnie nawiązania stosunku pracy konieczne jest spełnienie jeszcze innych warunków, poza samym zawarciem umowy o pracę. Zaznaczył, że nawiązanie stosunku pracy w oparciu o umowę o pracę powstaje z chwilą faktycznego przystąpienia do realizacji tej podstawy, czyli z chwilą podjęcia pracy. Podał, że decyzją z dnia 2 grudnia 2005r., znak(...) K. R. z tytułu umowy zlecenia z D. W.

został wyłączony od dnia 1 września 2005r. do 31 października 2005r. z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego i rentowych oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Wyrokiem z dnia 20 września 2007r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu w sprawie o sygn. akt VIII U 16271/06 oddalił odwołania K. R. i D. W. od w/w decyzji. Pozwany podał, że od dnia 1 listopada 2005r K. R. jest zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę zawartej z D. W.. Ostatni imienny raport został złożony za miesiąc styczeń 2010r., jednocześnie płatnik wskazywał od miesiąca lipca 2006r. do stycznia 2010r. podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne w wysokości 50,00 zł, mimo że przepisy kodeksu pracy pracownikom w pełnym wymiarze czasu pracy gwarantują co najmniej minimalne wynagrodzenie. Pozwany zaznaczył, że w okresie od listopada 2008r. do stycznia 2010r. podejmowano bezskutecznie czynności zmierzające do wdrożenia kontroli w Kancelarii (...)w zakresie zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób, które zawarły z D. W. umowy o pracę oraz prawidłowości i rzetelności obliczania potrącania i opłacania składek. W związku z udaremnianiem kontroli przez płatnika składek wyrokami z dnia 4 marca 2009r., 1 czerwca 2009r., 11 września 2009r. i 12 marca 2010r. Sąd Rejonowy Poznań -Grunwald i Jeżyce w Poznaniu uznał D. W. za okres od listopada 2008r. do stycznia 2009r., od lutego 2009r. do kwietnia 2009r., od maja 2009r. do sierpnia 2009r., od września 2009r. do stycznia 2010r. winnego wykroczenia z art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy podał też że wyczerpał wszelkie możliwości kontrolne wobec D. W., który unikał kontaktu, co uniemożliwiło uzyskanie materiału dowodowego. Następnie pozwany podał, że wobec powyższego wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podlegania przez K. R. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej umowy o pracę z D. W., zaznaczył też, że pouczył stronę o przysługujących jej uprawnieniach, jednak K. R. nie zgłaszała żadnych wniosków dowodowych w zakresie postępowania i nie skorzystała z prawa zapoznania się z aktami sprawy i materiałem dowodowym. Organ rentowy wskazał, że K. R. w dniu 19 sierpnia 2011r. zgłosił się na przesłuchanie, jednak przerwał je, przedłożył zaświadczenie o zmianie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i poinformował, że zgłosi się ponownie w innym terminie, co nie nastąpiło do dnia wydania decyzji. Pismem z dnia 7 września 2011r. K. R. poinformował jedynie, że zawarł umowę o pracę z D. W. w celu polepszenia swojej sytuacji majątkowej, w charakterze wynagrodzenia przyjmował weksle, docelowo miały być realizowane, praca nie była absorbująca i mógł się z niej wywiązywać wykonując dotychczasowe zajęcie. Organ rentowy podkreślił, że do skutecznego powstania stosunku pracy nie wystarcza samo nawiązanie umowy o pracę, ale konieczne jest faktyczne podjęcie i wykonywanie pracy. W ocenie organu rentowego z uwagi na okoliczność, że dotychczasowy mechanizm w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych na podstawie umowy zlecenia przestał być korzystny dla K. R., to od dnia 1 listopada 2005r. został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Zaznaczył, iż strony nie wykazały innego sensu i celu zmiany umowy od dnia 1 listopada 2005r. z umowy zlecenia na umowę o pracę poza tym, że zmieniły się przepisy i nie było możliwości wskazywania umowy zlecenia z tak niskim wynagrodzeniem jako tytułu ubezpieczenia. Zmiana przepisów dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym zdaniem organu rentowego nie może być jednak jedyną przesłanką przyświecającą stronom. Organ rentowy zaznaczył, iż z uwagi na zawartą z D. W. umowę o pracę K. R. deklarował w okresie od listopada 2005r. do grudnia 2010r. wyłącznie składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Zaistniała sytuacja musiała, w ocenie organu rentowego, budzić uzasadnione podstawy do podejrzeń, że wszystkie okoliczności zawarcia umowy o pracę zmierzały do opłacania jak najniższej składki i obejścia w ten sposób przepisów o obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i przepisów wyznaczających minimalną składkę należną z tego tytułu. Z uwagi na powyższe organ rentowy stwierdził, iż zatrudnienie K. R. czeka na podstawie umowy o pracę miało prowadzić do powstania tytułu ubezpieczenia (stosunku pracy), co skutkowałoby brakiem obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. W konsekwencji organ rentowy stwierdził, iż K. R. od dnia 1 listopada 2005r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę z D. W., co skutkowałoby brakiem obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej orzekając jak w sentencji decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył K. R. zaskarżając ją w całości. Odwołujący zarzucił kwestionowanej decyzji naruszenie prawa materialnego art. 58 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie doszło do zawarcia umowy o pracę w celu obejścia ustawy - dla pozoru oraz bezpodstawne uznanie, że nie świadczył pracy na rzecz D. W. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Kancelaria (...), sprzecznie z materiałem dowodowym

zgrupowanym w sprawie. Odwołujący wniósł o zmianę decyzji poprzez uznanie, że od dnia 1 listopada 2005r. do 31 grudnia 2010r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę. Dodatkowo odwołujący wniósł o obciążenie organu rentowego kosztami postępowania. Ewentualnie odwołujący wniósł o uchylenie decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 4 stycznia 2012r. Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. wezwał do udziału w postępowaniu w charakterze zainteresowanego D. W..

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2012r., sygn. akt VIII U 4372/11, Sąd Okręgowy w Poznaniu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie K. R..

Podstawę rozstrzygnięcia Sadu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

K. R. od dnia 18 września 1981r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w przedmiocie działalności taksówek osobowych na terenie całego kraju. Przed rozpoczęciem prowadzenia działalności gospodarczej odwołujący od 1976r. pracował jako mechanik samochodowy. W trakcie prowadzenia tej działalności odwołujący był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych obowiązkowych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego, chorobowego i dobrowolnie do ubezpieczenia zdrowotnego i z tego tytułu opłacał składki na ubezpieczenie w okresie od stycznia 1999r. do czerwca 1999r., od września 1999r. do listopada 1999r., od września 1999r. do kwietnia 2000r., od września 2000r. do czerwca 2004r., od września 2004r. do lipca 2005r. oraz od września 2005r. do października 2005r.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej odwołujący nieprzerwanie od 2005r. jeździ taksówką, codziennie w różnych porach od 10 do 12 godzin na dobę. Prowadząc taksówkę odwołujący uzyskiwał wiedzę od klientów o prowadzonej przez zainteresowanego D. W. działalności gospodarczej w zakresie reklamy pod firmą Kancelaria (...) w P.. Odwołujący nawiązał kontakt z zainteresowanym.

Z dniem 12 lipca 2005r. odwołujący wyrejestrował się z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, wskazując jako dzień wyrejestrowania dzień 12 lipca 2005r. W dniu 18 sierpnia 2005r. odwołujący zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, jako datę objęcia ubezpieczeniem wskazał 1 września 2005r.

W dniu 1 września 2005r. zainteresowany D. W., jako zleceniodawca, zawarł z odwołującym jako zleceniobiorcą, umowę zlecenia nr (...) na czas określony 12 miesięcy od daty podpisania umowy z możliwością jej przedłużenia za zgodą stron, w zakresie usług reklamy werbalnej na rzecz zleceniodawcy, wykonywanych poza siedzibą zleceniodawcy, za wynagrodzeniem w wysokości 50 zł brutto miesięcznie, rozliczanym po uprzednim uzgodnieniu przez strony i przedstawieniu rachunku, jednak nie częściej niż na kwartał. D. W. zgłosił odwołującego do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego i rentowych oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od 1 września 2005r. Dokument zgłoszeniowy został wypełniony w dniu 17 sierpnia 2005r.

K. R. został wyrejestrowany z ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowego, chorobowego i zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia zawartej z D. W. od dnia 1 listopada 2005r. Dokument wyrejestrowujący został wypełniony w dniu 8 listopada 2005r.

Także w dniu 1 sierpnia 2005r. odwołujący jako zleceniodawca, zawarł z zainteresowanym D. W., jako zleceniobiorcą, umowę obsługi nr (...) na czas określony 12 miesięcy od daty podpisania umowy, w przedmiocie usług w zakresie doradztwa ekonomiczno - gospodarczego, analizy przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych według bieżących potrzeb, w szczególności przygotowywania i przedkładania dokumentacji do ZUS oraz analizowania aktualnych wskaźników i stawek. Strony określiły w umowie, że za wykonanie powyższych usług zleceniobiorcy należne jest wynagrodzenie w wysokości 183 zł. brutto jako opłata jednorazowa oraz 48,80 zł. brutto miesięcznie w trakcie trwania umowy, przy czym wynagrodzenie to miało nie obejmować opłat i kosztów, które powstaną w toku prowadzonych czynności i które zaakceptuje zleceniodawca. Aneks do w/ w umowy strony postanowiły o przedłużeniu umowy obsługi do 31 października 2007r.

W dniu 1 listopada 2005r. odwołujący zawarł z zainteresowanym umowę nazwaną jako umowa o pracę na czas określony do dnia 31 sierpnia 2006r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku przedstawiciela reklamowo - handlowego. W umowie strony ustaliły, iż odwołujący będzie wykonywał pracę poza siedzibą pracodawcy na terenie miasta P. i kraju. Wynagrodzenie strony określiły na 850 zł brutto miesięcznie. Następnie strony przedłużyły umowę do dnia 31 grudnia 2006r., 31 stycznia 2007r., 30 czerwca 2007r. i 31 grudnia 2007r.

Zainteresowany D. W. jako pracodawca i płatnik składek w dniu 5 listopada 2005r. zgłosił odwołującego do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego jako tytuł ubezpieczenia wskazując umowę o pracę i jako datę powstania obowiązku ubezpieczeń wskazując 1 listopada 2005r.

Zawarcie umowy z dnia 1 listopada 2005r. nie miało żadnego wpływu na prowadzoną przez odwołującego działalność. Odwołujący mimo zawarcia umowy z dnia 1 listopada 2005r. prowadził działalność gospodarczą w niezmienionym zakresie w porównaniu w okresie sprzed tej daty, odwołujący nadal ok. 10-12 godzin dziennie, co dzień, jeździł taksówką. Odwołujący widywał zainteresowanego w spornym okresie maksymalnie 3 razy w miesiącu, nieregularnie. Odwołujący nie został poinformowany przez zainteresowanego o obowiązującym go czasie pracy, o miejscach, w których ma roznosić ulotki. K. R. nie został poddany badaniom lekarskim w związku z umową z dnia 1 listopada 2005r. W świadectwie pracy z dnia 4 listopada 2008r. zainteresowany wskazał, iż w okresie od 1 listopada 2005r. do 31 października 2008r. odwołujący był zatrudniony w Kancelarii (...) na stanowisku przedstawiciela reklamowo - handlowego.

Decyzją z dnia 2 grudnia 2005r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. Inspektorat P. III stwierdził, że K. R. czak nie podlega od dnia 1 września 2005r. do 31 października 2005r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu i rentowym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zawartej umowy zlecenia z D. W. - Kancelaria (...). W ocenie organu rentowego zatrudnienie odwołującego w oparciu o umowę zlecenia a Kancelarii (...) miało na celu obejście prawa-zwolnienia z obowiązku opłacania wyższych składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W ocenie organu przemawiało za tym niskie wynagrodzenie 50 zł miesięcznie brutto i wiedza zainteresowanego o możliwościach obejścia prawa.

W dniu 3 listopada 2008r. zainteresowany zawarł z odwołującym umowę o pracę nakładczą (...) na czas określony od dnia 1 listopada 2008r. do dnia 31 grudnia 2009r., jako rodzaj umówionej pracy strony wskazały przygotowywanie zestawów apteczek oraz kompletów pierwszej pomocy wg indywidualnej karty pracy, miejsce wykonywania pracy strony określiły poza siedzibą kancelarii a wynagrodzenie na kwotę 563 zł. brutto.

Decyzją z dnia 12 października 2009r. nr (...), znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. objął odwołującego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczeniami społecznymi obowiązkowymi: emerytalnym, rentowym i wypadkowym od 1 września 2005r. do 31 października 2005r. (pkt 1) oraz stwierdził iż dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie powstało (pkt 2). W punkcie 3 sentencji decyzji organ rentowy wskazał wysokość podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie od sierpnia 2011r. do listopada 2011r. organ rentowy prowadził z urzędu postępowanie w przedmiocie podlegania przez odwołującego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zawartej z D. W. Kancelaria (...) w P. w dniu 1 listopada 2005r. umowy o pracę . W toku postępowania organ wezwał odwołującego do przedłożenie: umowy o pracę, świadectwa pracy, dokumentacji wystawianej dla celów podatkowych związanej z umową o pracę z zainteresowanym, wszelkiej innej dokumentacji i dowodów potwierdzających faktyczne wykonywanie czynności wynikających z umowy o pracę zawartej z D. W. i innych dokumentów. W toku postępowania organ rentowy przesłuchał odwołującego na okoliczności objęte postępowaniem . Odwołujący przerwał jednak przesłuchanie i pismem z dnia 7 września 2011r. K. R. poinformował jedynie, że zawarł umowę o pracę z D. W. w celu polepszenia swojej sytuacji majątkowej, w charakterze wynagrodzenia przyjmował weksle, docelowo miały być realizowane, praca nie była absorbująca i mógł się z niej wywiązywać wykonując dotychczasowe zajęcia.

Podstawowe źródło utrzymania odwołującego stanowi w okresie od 1 sierpnia 2005r. do nadal prowadzona działalność gospodarcza w zakresie usług transportu drogowego -taxi osobowe.

Zainteresowany z tytułu umowy o pracę z dnia 1 listopada 2005r. w okresie od lipca 2006r. do października 2010r. jako podstawę wymiaru składek odwołującego wskazywał kwotę 50 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS oraz dokumentów przedłożonych do akt niniejszej sprawy a także zeznań odwołującego.

Mając powyższe na uwadze oraz przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 98.137.887 z późn. zm.), przepisy Kodeksu pracy (Dz. U. 74.24.141 z późn. zm.) oraz przepisy Kodeksu cywilnego (Dz. U. 64.16.93 z późn. zm.) Sąd Okręgowy stwierdził, że zawarta umowa o pracę między odwołującym K. R., a zainteresowanym D. W. był pozorna (art. 83 § 1 k.p.c.). Sąd wskazał, że zebrany w sprawie materiał dowody nie wykazał, że odwołujący faktycznie wykonywał obowiązki pracownicze płynące ze spornej umowy o pracę. Zdaniem Sądu zawarcie spornej umowy o pracę miało wyłącznie na celu obejście prawa w postaci zaniżenia składek na ubezpieczenia społeczne jakie w przypadku braku spornej umowy odwołujący byłby zobowiązany płacić z tytułu ich podlegania z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wskazując na powyższe Sąd I instancji stwierdził, że ustalenia organu rentowego są prawidłowe, a zaskarżona decyzja nie może być zmieniona, w związku z czym na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania.

Powyższy wyrok w całości apelacją z dnia 29 marca 2012r. zaskarżył K. R.. Apelujący zarzucił Sądowi I instancji:

- 1) naruszenie prawa materialnego art. 9 ust. 1 oraz ust. 1 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2007, Nr 11, póź. 74- j.t. - dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych) w zw. z art. 22 Kodeksu pracy (dalej jako k. p.) poprzez nieuzasadnioną odmowę objęcia ubezpieczeniem społecznym odwołującego przez okres wskazany w pkt 1 zaskarżonej decyzji pomimo, iż odwołujący pozostawał w stosunku pracy z D. W. (pracodawcą) przez cały okres objęty decyzją, na podstawie zawartej umowy o pracę z dnia 1 listopada 2005 r. za co otrzymywał określone wynagrodzenie (wyplacane comiesięcznie weksłami), wykonywał określone obowiązki - świadczył pracę, obowiązany była do podległości pracowniczej (wobec przełożonego pracodawcy - D. W.), a zatem na podstawie w/w umowy o pracę nawiązano pomiędzy stronami stosunek pracy, co powoduje, że K. R. podlega ubezpieczeniu zgodnie z dokonany zgłoszeniem;
- 2) naruszenie art. 6 k. c. w zw. z art. 58 k. c. oraz 83 § 1 k. c. poprzez nieuprawnione nałożenie na odwołującego ciężaru udowodnienia, że faktycznie wykonywał powierzoną jej pracę mimo, iż to organ rentowy wywodzi skutki prawne z faktu rzekomego zawarcia umowy o pracę (pozomości tej umowy) wyłącznie dla pozoru, w celu obniżenia kosztów prowadzonej działalności gospodarczej, a zatem to na organ winien udowodnić podnoszone okoliczności,
- 3) naruszenie art. 228 § 2 poprzez brak zwrócenia stronom uwagi na fakty znane sądowi z urzędu, na które Sąd Okręgowy powołał się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co miało istotny wpływ na jego treść bowiem pozbawiło strony możliwości odniesienia się do dokonanych przez Sąd ustaleń,
- 4) istotne naruszenie zasady poszanowania interesu ubezpieczonego poprzez obciążenie odwołującego negatywnymi konsekwencjami działania (zaniechania) pracodawcy -D. W., w związku ze wskazywaniem przez pracodawcę jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne kwoty 50 zł zamiast kwoty wypłacanego odwołującemu wynagrodzenia za pracę) pomimo, iż K. R. świadczył pracę na rzecz pracodawcy zgodnie z zawartą umową o pracę,
- 5) naruszenie art. 31 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz w zw. z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 9 ust. 1 i 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez nieuwzględnienie przez organ rentowy prawa odwołującego do dokonania dowolnego wyboru związanego z tytułem do podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu wykonywanej przez nią pracy, wyboru rodzaju i podstawy świadczonej pracy, a w

konsekwencji pozbawienie odwołującego prawa do wolnego wyboru kształtowania wysokości świadczenia należnego odwołującej z tytułu ubezpieczenia społecznego, obliczanego m. in. na podstawie wpłacanych składek,

6) naruszenie przepisów postępowania art. 316 § 1 k. p. c. w zw. z art. 328 § 2 k. p. c, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na oparciu zaskarżonego wyroku na wybiórczo, dowolnie wybranej części materiału dowodowego, z pominięciem podnoszonych przez odwołującego zarzutów oraz sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku bez wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia, w sposób uniemożliwiający kontrolę prawidłowości rozumowania oraz wnioskowania sądu, z ograniczeniem się wyłącznie do poglądów prawnych innych sądów, które w niniejszej sprawie nie są wiążące, a co więcej które wyrażone zostały w oparciu o inny stan faktyczny (mowa o umowie zleceniu, a nie umowie o pracę), co dodatkowo potwierdza wadliwość zaskarżonego wyroku.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania K. R. oraz zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. z dnia 14 listopada 2011r. poprzez orzeczenie, że odwołujący w okresie od dnia 1 listopada 2005 r. do dnia 31 grudnia 2010 podlegał ubezpieczeniu społecznemu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu z tytułu umowy o pracę zawartej z D. W. (Kancelaria (...)), ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że apelacja jest bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, jak też zastosował właściwe przepisy prawa materialnego, które przytoczył i przeanalizował w pisemnym uzasadnieniu wyroku. Sąd Apelacyjny w pełni przychyła się do powyższych ustaleń oraz dokonanej przez Sąd I instancji wykładni przepisów.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 i art. 12 ust 1 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy, z dnia 13 października 1998r., o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 98.137.887 z późn. zm.) ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu podlegają osoby fizyczne, które są pracownikami od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Za pracownika uważa się natomiast, zgodnie z art. 8 ust. 1 powyżej cytowanej ustawy, osobę pozostającą w stosunku pracy.

Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem (art. 22 k.p.). Wskazać należy, że dla faktycznego istnienia stosunku pracy nie jest wystarczające zawarcie umowy o pracę, lecz faktyczne realizowanie treści zawartej umowy poprzez rzeczywiste świadczenie pracy por. wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 6 marca 2007r., sygn. akt I UK 302/06, (publ. OSNP 2008/7-8/110) oraz wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 19 października 2007r., sygn. akt II UK 56/07 (publ. LEX nr 376433).

Z kolei przepis art. 83 § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1); nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2); jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (§ 3).

Istotą sporu w przedmiotowej sprawie, co słusznie stwierdził Sąd Okręgowy, było, czy umowa o pracę zawarta przez odwołującego K. R. z zainteresowanym D. W. prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą Kancelaria (...), doprowadziła do rzeczywistego powstania pomiędzy nimi stosunku pracy, czy też umowa ta została zawarta dla pozorów. Powyższe miało bowiem decydujące znaczenie dla stosunków ubezpieczeniowych – podlegania z tego tytułu odwołującego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, ukierunkowując je na wyjaśnienie, czy w okresie od podpisania umowy o pracę, do jej rozwiązania odwołujący wykonywał pracę w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy. W szczególności, czy istniało podporządkowanie pracodawcy, wykonywanie pracy w określonych godzinach i miejscu, ale również, czy odwołujący wykonywał pracę odpowiadającą jego kwalifikacjom zawodowym oraz czy praca ta była niezbędna pracodawcy i przekładała się na realne korzyści ekonomiczne, pozwalające w konsekwencji pokryć koszt wynagrodzenia pracownika. Jedynie bowiem wykazanie świadczenia pracy w umówionym przez strony umowy zakresie, mogło doprowadzić do uznania jej za zawartą bez naruszenia art. 83 k.c. i uwolnić odwołującego od zarzutu jaki przedstawił w zaskarżonej decyzji organ rentowy. W tym zakresie jednoznaczne jest orzecznictwo i doktryna:

1) wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2012r., sygn. II UK 14/12: umowa o pracę jest zawarta dla pozoru i nie może w związku z tym stanowić tytułu do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli gdy strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Nie można zatem przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, jeżeli pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca tę pracę przyjmował;

2) wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009r., sygn. I UK 43/09: 1. Pozorność umowy o pracę (art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p.) ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. W każdym przypadku decydujące znaczenie ma treść umowy i okoliczności faktyczne jej wykonywania. 2. Podporządkowanie jest jedną z najistotniejszych cech stosunku pracy. Jej brak jest wystarczający do uznania, że wykonywana praca nie jest świadczona w ramach stosunku pracy;

3) wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2008r., sygn. I UK 223/07: Nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu osoba, która zawarła umowę o pracę dla pozoru, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę, jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana, jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy.

Skoro zatem z materiału dowodowego, zebranego przez Sąd Okręgowy, wynika, że odwołujący w spornym okresie (okres obowiązywania umowy), nie pełnił obowiązków scedowanych na niego przez pracodawcę w spornej umowie o pracę, to uznać należy, że nie było podstaw do objęcia go obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu wykonywanej pracy. Odwołujący, nie wykazał w żaden sposób, że w okresie od podpisania umowy o pracę do dnia jej rozwiązania, pracownik świadczył pracę na rzecz pracodawcy, co wobec art. 6 k.c., było jego obowiązkiem. Pomimo bogatego materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd I instancji przy zachowaniu zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) stwierdzić należy, że nie może być on podstawą do uznania spornej umowy za wykonywaną. Wbrew przeciwnie – Sąd II instancji wskazuje, że zebrany w sprawie materiał dowodowy daje podstawę do uznania, że sporna umowa nie była wykonywana. Odwołujący nie zmienił dotychczasowego trybu pracy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, przez co nie miał czasu na wykonywanie pracy w charakterze przedstawiciela reklamowo-handlowego. Samo informowanie o istnieniu pracodawcy w tym zakresie jest niewystarczające bowiem nie niesie dla pracodawcy realnych korzyści. Rację ma Sąd Okręgowy, podnosząc, że przedsiębiorca, będący profesjonalistą, winien prawidłowo oceniać wartość świadczonej pracy, przez zatrudnianego na danym stanowisku pracownika i to z uwzględnieniem opinii samego pracownika, który podpisując umowę o pracę godzi się na warunki w niej zawarte. W niniejszym przypadku zainteresowany podpisując sporną umowę o pracę musiał mieć świadomość braku doświadczenia odwołującego i możliwości kwalifikacyjnych do wykonywania pracy powierzonej.

Oddaleniu podlegają zatem zarzuty apelacji, jakoby Sąd Okręgowy błędnie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy i to z naruszeniem przepisów o postępowaniu dowodowym. Strony procesu nie zostały w żaden sposób ograniczone w możliwości składania wniosków dowodowych, a barak uznania twierdzeń strony procesu płynących

ze składanego materiału dowodowego nie może być podstawą uznania naruszenia przepisów o postępowaniu dowodowym.

Jak wskazano na wstępie brak jest również podstaw do stwierdzenia naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym pracowników. Sąd Apelacyjny wskazuje uzupełniająco, wobec zarzutów apelacji, że pomimo, że stosunek pracy jest umową dwustronną, a zatem cechuje się dowolnością kształtowania jej warunków, to organ rentowy ma prawo, a nawet obowiązek, kontrolować celowość zawieranych umów o pracę. Wynika to ze społecznego znaczenia świadczeń przyznawanych przez organ rentowy, który jako ich dysponent winien kontrolować, czy nie dochodzi do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.), przy staraniu się ubezpieczonych o ich uzyskanie.

Z tych przyczyn bezzasadny jest również zarzut naruszenia art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, bowiem przepis ten nie ma zastosowania w przypadku uznawania stosunku prawnego – w tym przypadku stosunku pracy – za pozorny. Kształtowany stosunek prawny nie może być fikcyjnie stworzony w celu zabezpieczenia społecznego, a właściwe organy są uprawnione do kontroli w tym zakresie.

W konsekwencji brak jest podstaw do uznania, że Sąd I instancji naruszył przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych uznając, że w spornym okresie odwołujący K. R. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu spornej umowy o pracę. Powyższe było konsekwencją uznania spornej umowy o pracę za pozorną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny stwierdza, że prawidłowa w niniejszej sprawie była decyzja organu rentowego, a zatem słuszny był również wyrok Sądu I instancji oddalający odwołanie od tej decyzji. W związku z powyższym, na podstawie art. 385 k.p.c., oddaleniu podlega apelacja wniesiona od zaskarżonego wyroku, o czym Sąd II instancji orzekł sentencji niniejszego wyroku.

O kosztach procesu Sąd II instancji orzekł na podstawie § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zw. z art. 98 k.p.c.

del.SSO Wiesława Stachowiak SSA Marta Sawińska SSA Katarzyna Wołoszczak